

KÖSSI KAATRA

MURROKSESSA

RUINOJA

TAMPEREELLA

1906

M. V. VUOLUKAN KUSTANNUKSELLA

Hinta 75 p.

KÖSSI KÄÄTRÄ

MURROKSESSÄ

TAMPEREELLA,
M. V. VUOLUKAN
KUSTANNUKSELLA.

TAMPERE, 1906
TAMPEREEN TYÖVÄEN
OSUUSKIRJAPAINO, r. 1.

Iloitse sydän!

Iloitse sydän. Suuri ihmissuku
jo uuden ajan aattehesta juopuu
ja orjalaumain legiona-luku
kahlitsijoita karttaa, heistä luopuu

ja oman voiman, oman uskon herran
he korottavat jumalaksi julki
ja kiroavat sen, mi heiltä kerran
tien hyvinvoinnin paratiisiin sulki.

Nyt taivon kantta taotaan, ja työssä
on helvetistä nousseet synkät aaveet,
nuo, joiden voimat varttui vaivan yössä,
ja joiden syömiin suru siitti haaveet.

Eik' yksin haaveit', ei, vaan tuiki suuret
ja kultakalliit ajatukset elon,
joiss' itää ihmisonnen alkujuuret
ja joista kysyjä saa kaiken selon.

Ja siksi sydän iloitse ja usko,
 ett' epäilykses tuskat lohdun saavat
 ja yösi ylle kohoo kaunis rusko
 ja arvettuvat ammottavat haavat!

Uudestisyntymisessä.

Niinkuin taivahalla tähtein
 on jo meidän joukon luku,
 valtamahti tästä lähtein
 on jo sorretuiden suku.

Liehuu vaivatuiden vaate,
 punalippu mailman yli;
 kaiken kaartaa kansan aate
 niinkuin avaruuden syli.

Helähtävät hengen miekat,
 salamoivat sanan kalvat,
 kohoavat pohjahiekat,
 arvon saavat ani halvat.

Vitka vauhti —

Vitka vauhti kehityksen rattaan,
 tuumaa pääse ei se kulkemattaan.

Vuosikymmen, toinen — lyhyt hetki.
Meill' on pitkä matka, raskas retki.

Tulee tuskan tovi, sekasorto,
silmäluonta painaa unenhorto,
käydään kaukokangastusta päinkin,
koituu takatalvi lumin, jäinkin.

Noustaan taas ja tehdään tosiyötä,
heikompikin heiluu muiden myötä,
pettymys on, pelkkä porras uskoon,
työ ja taisto taival huomenruskoon.

Vitka vauhti kehityksen rataan,
tuumaa pääse ei se kulkemattaan.
Kiihdyttää sen käyntiä on työmme,
työtä tehden seestyy synkkä yömmme.

Työhön!

Pettymyksen piinatessa
tuskan tullen, työhön tartu,
epäilyksen kalvaessa,
usko työhön, työssä vartu!

Työ on ruoskan jäljen rohto,
 työ on auvon, toivon lähde,
 työ on orjan onnen johto.
 Työhön ryhdy työnkin tähden.

Ennustuksia.

„Pilkkuja on auringossa;
 tulee tästä kuuma kesä“.
 Elon alhon ahdingossa
 syntyy moni hellepesä.

Tulee tästä tuimat ajat,
 päivän menot vakavimmat;
 nousee elon vapahtajat,
 toden urhot ankarimmat.

Kun on päästy talven yli,
 tiettään moni uusi juttu,
 jahka aukee suven syli,
vaatii orja sarkanuttu.

Luodaan kohtaloa Suomen.
 Kurja on, ken kesken kaatuu.
 Nousee orjalaumain huomen,
 väkivalta maahan maatuu.

Keväässä.

Kansan yllä hämär häilyy,
vaan ei syksyn synkkä sumu:
kevään armas auer päilyy,
kuuluu huomenkoiton humu.

Epätietoisuuden yli
kaikaa kaunis uskon virsi.
Jahka aukee suven syli,
vaipuu viime kinos, kirsi,

silloin ihminen on vapaa,
silloin silm' on selvä hällä
askaroimaan sillä tapaa,
ett' on arvo elämällä.

Annas nousta aurinkoisen
ihan keski taivahalle,
niin ei tarvis inehmoisen
jäädä epätiedon alle.

Kevättulvissa.

Kevätvirta tulvillansa,
vierii yli rantatöyrään,
särkein salvat kupeiltansa,
tyytymättä tiehen nöyrään.

Sana siin' ei auta yhtään
 eikä toetoimenpiteet.
 Paras lie kun poies nyhtää
 viimeisetkin virran siteet.

Luonnonlaki.

Vitkaan talven valta vaipuu,
 vitkaan väistyy nietos, hanki,
 vitkaan pitkä puhde haipuu,
 poistuu yöhyt Pohjolanki.

Mutta silti kevät koittaa,
 saapuu suuri Suomen suvi,
 päivä nousee, valo voittaa,
 koituu kukkakuiden huvi.

Murros.

Puhaltavat tuimat tuulet,
 vinkuu murrosajan viimat,
 luonnonvoimain kumun kuulet,
 kosk' on huomenkoiton tiimat.

Kaikkialla kannel kajaa,
 kaikkialla laulut helkkää.
 Katso luonnon suurta pajaa,
 mailm' on ahjotulta pelkkää.

Silmät auki inehmoinen,
 seposelällensä aivan:
 Tulee tästä aika toinen,
 ohi mennen synnyinvaivan.

Lakkolaisille.

Nyt on sillat poissa takaa,
 eteenpäin on mennä määrä,
 ellei riitä voima vakaa,
 voittaa valhe, voittaa väärä.

Suur' on rahan raaka valta,
 mahtava on maassa Mammon,
 työläs nousta on sen alta,
 kanssa kauhun, kera kammon.

Vaan on silloin varma voitto,
 kosk' on usko oikeahan,
 kosk' on pyhä kunkin koitto,
 asein puhtain taistellahan!

Yhä kidu ja kärsi.

Yhä kidu ja kärsi
ja kiveä leipänä järsi!

Ja työtä tee,
ole osaton orja ja tallattu maahan
ja tomussa kulje!

Sun osasi kiskurin kourassa on.
Työs tuloksen vie vihamiehesi raaka,
tuo tunnoton herra
ja sukunsa pöyhkä,
mi pilkkaa ja ilkkuu
sun alhaisuuttasi, alhainen orja.

Soi sulle messu
ja virret kaikaa
ja urut soivat
ja taivaan armoa taritaan sulle
ja synnit, — joit ovet riistäjät tehneet —
anteeksi suodaan,
kun syöt näkyleivän
ja juot tipan nestettä kalkista kirkon
kuun kiertäissä kerran.

Mutt' „armon“ maan ei anneta sulle,
et leipää saa,

et verhoa ruumiin,
 et lepoa työstä,
 et virkistystä
 ja nautinnoita,
 vaan raastavanraskaan ja polttavan puutteen
 ja ainaisen huolen,
 mi jäsenes jäytää
 ja suonesi kuivaa
 ja hautaan kesken sun kaataa.

Sun osasi kiskurin kourassa on.

Hän yltäkylläisnä kauvan elää,
 vaikk' ei tee työtä, ei kehrää liioin,
 ja ripittäjäs, lihapadan ääressä istuin
 ja huoleti syöden,
 sulle nuhtehen heittää,
 kun kasvosi kuolemankauhusta vääntyy,
 on vatsasi tyhjä
 ja kirous suustasi kaikaa.

Sun osasi kiskurin kourassa on.

Ota siis osas, orja,
 ja ristisi heitä!

Kun työtä teet, niin palkkakin vaadi.
 ja kun et sitä saa,

niin lakkaa työstä
 ja seisausta pyörä
 ja taivaanarmojen hoiviin heitä
 sa kiskurit kaikki
 ja pipit ja papit,
 koko konkkaronkka,
 ja anna aatella ihmiskunnan
 mitä sen rauhaan sopii.

Työnorja ja orjatar alhainen, kurja:
 sun osasi kiskurin kourassa on
 ja hänenpä laissaan on pykälä sulle:

*Yhä kidu ja kärsi
 ja kiveä leipänä järsi!*

Yksi on totuus.

Yksi on totuus:
 leipää nälkäsen tarvis!

Kun käy autioks' elämä liian,
 loppuu leipä Ja loppuu lempi,
 pettää pohja ja jää vaan jätteet,
 eikä ole murheen määrää missään,

niin ei tiet' ole muuta kuin kaksi:
poistua taikka
tuimaan taistohon käydä.

Kaksi on tietä:

Kuoppasi kaiva ja laskeu siihen
tai kuin kuolohon tuomittu koita
viimesin voimis katkoa kahleet,
mitkä on riistäjä päällesi pannut,
ruosteiset raudat,
jotka sun luitasi kalvaa.

Turhaan toivot,
että hän itse ne irroittaisi,
vaikka hän hoitaa haavoja joskus,
pyytäen ystäväs olla.

Hälle on onnettomuutesi onni
ja sinä olet pelkkä porras!

Me kuljemme —

Me kuljemme kuoleman turuilla
ja elämme armomuruilla,
kunis elämänlankamme katkee.

Ken enimmän ajaa onnea takaa,
hän ennen' muita maassa makaa
ja ennen muita ratkee.

Yhä huolta ja nälkää ja kurjuutta,
yhä taistelun vimmaa ja hurjuutta
ja orvointa onnettomuutta.
Ja sama on kohtalo *kaikilla* meillä
ja *kaikki* me kaadumme okaisilla teillä,
jos emme etsi *yhdessä* uutta!

Kuolonlasten laulu kaikaa:

Elo painaa niinkuin vuori:
työtä teit, sait tyhjän aikaan.
Niinkuin vanha vaipuu nuori.

Kaikkialla kauhu tuntuu,
murhe mieronmiehen käärii;
surun helmaan orja untuu,
kulki vaikka mailman ääriin.

Epätasainen on taisto,
iskut sataa selän takaa.
Aut' ei tieto, aut' ei vaisto,
maassa elon uhri makaa.

Kuolema on onni hylyn,
 kaiken loppu lohduttoman,
 tunsit elon kouran tylyn,
 tunsit tuskan ponnettoman.

Käymme yli kuolon sillan,
 taapäin emme enää käännny.
 Näimme surun suuren illan,
 kuulimmehan: näänny, näänny!

Kaleeriorjat soutavat.

Kaleeriorjat soutavat,
 he kultakuormaa noutavat
 rikkaille ryöväreille.
 Jos tahdiss' ei he olla voi,
 niin ruoska selkäpiissä soi,
 on palkka työn se heille.

Kaleeriorjat soutavat,
 he kultakuormaa noutavat
 ja päästyänsä rantaan
 he maalle kultan kantavat,
 sen kiskureille antavat,
 ja — pakahtuvat santaan.

Valitusvirsi.

Niin kaukana kuin yö on auringosta,
niin kaukana on orja osastansa
ja koko kuolonlasten leino kansa,
kahleissa käyden, elon nautinnoista.

Niin äänekäs kuin valtameren pauhu
on epätoivon itku, parku, oihke
ja yli maiden vierii vaivan voihek
ja kaikkialla yhä kasvaa kauhu.

Ei armoa, ei armahdusta lainkaan,
ei ihmisyyttä eikä rakkautta,
ei säälin käsi koske kaatunutta,
ei vaalintaa, ei vapahdusta vainkaan!

Ja niinkuin mielipuolet puisin aivoin
nyt „luomakunnan kuninkahat“ käyvät
ja kuolon helmaan kiirein ennättäyvät,
kun tuskin tovin „elivät“ he vaivoin.

Ja sittenkään ei kaikki kurjat herää
ja sittenkään ei kaikin nousta vielä,
vaan työtä tehden näännytään me tiellä
kuin kerjäläiset, kesken, ilman erää.

„Ollako vai eikö olla“.

Maassa kaikki kauhu karttuu.
Nyt jos koskaan aik' on kallis.
Ken sen nyt siis mennä sallis
ilman että työhön tarttuu?

Päiden pääll' yö uusi uhkaa.
Kiskur orjaraukan niskaan
kantamusta vielä viskaa.
Lupaukset ovat tuhkaa.

Oisko odotuskin turhaa?
Koska joka hetki tässä
orja-herra-elämässä
toivottoman toivon murhaa.

Odottaako, vaiko kerta
oman voiman urho olla
tehden selvän taistelolla
ilman miekkaa, ilman verta?

Unta ja totta.

Kuva kaunis aatoksissa:

ollaan onnen kesäkuussa,
luomakunt' on laulelmissa,

kukka maassa, lehti puussa.
 Astuu täällä inehmoinen,
 niinkuin poika jumaloiden,
 vainoa ei toista toinen,
 työ on onnen ehto noiden.

Mutt' on elo ympärillä:
 juoksee pohjan jäiset lampaat,
 talvi uhkaa; hyiset sillä
 silmät on ja julmat hampaat.
 Ihmislapsi maassa mataa,
 konnuus ompi elinehto,
 vainon myrkkynuolet sataa,
 palkka työn on kuolon kehto.

Unta nähdä, totta elää —
 vierii jalan alta tanner;
 epätoivon kannel helää,
 kuolon maa on elon manner.

Auliutta.

Ruokitko sa veljeäsi,
 kun hän tähtes nälkään nääntyy,
 onko sulla aulis käsi,
 kun sun siskos puolees kääntyy?

Ellet heitä auta, silloin
oot sa outo vieras heille,
sisko et, et veli milloin,
tuiki tuntematon meille.

Auta siis ja ole veikko,
ole sisko, tover' oiva
Nääthän: uhkaa kuolon peikko,
eikä riitä oma hoiva.

Olkaa valveill' —

Olkaa valveill' orjaparvet
kärsineet ja kuihtuneet:
verta vuotaa vanhat arvet,
vierii viljoin kyyneleet.

Silmät auki, ettei kaulaan
lennä surmasilmukka,
ettei kiskurien paulaan
elontoivein sorruta.

Nyt on kiire, nyt on hoppu,
ees' on ajan suurin työ,
ettei koidu kaiken loppu,
ikipitkä, inha yö.

Yö on —

Yö on yllä niinkuin muuri
öiset hirmuhenget irnuu,
ahdistus on synkän suuri,
koska kuolon orhit hirnuu.

Pien' on vielä valonjuova
alla epätoivon taivaan,
päivä, pelastuksen tuova,
ihmislasten orjavaivaan.

Suur' on tuska, suur' on suru,
suurempi on valonkaipuu,
kun ei enää maita muru
orjalle, mi maahan vaipuu.

Suur' on maassa massan jano,
koska ehtyy toden lähteet.
— Kansa! ällös, ällös ano:
anojan on aina tähteet!

Jauhakaa orjat!

Tarttukaa kovemmin kampihin kiinni,
jauhakaa, jauhakaa, orjat.

jauhakaa suruja itsellenne,
 jauhakaa lyhyiksi elonne päivät,
 kurttuja naamaan ja köyryä selkään,
 jauhakaa kuiviksi suonienne nesteet
 ja — kuolkaa kunniatonna!

Tarttukaa kovemmin kampihin kiinni,
 jauhakaa, jauhakaa orjat,
 jauhakaa iloja orjuuttajalle,
 jauhakaa naurua, nautinnoita,
 suoniin verta ja ryhtiä rintaan.
 Kiskurin elämä on ikävä ja harmaa,
 ja teillä on — ilojen avain!

Tarttukaa kovemmin kampihin kiinni,
 jauhakaa, jauhakaa, orjat!
 Tovinkin jos näet myllynne seisoo,
 kivet ei käy, ei kuulu sen kolke
 niin elo sammuu ja kuolema kulkee.

Teillä on valta ja teillä on voima,
 mutt' — muille te jauhatte orjat!

Nyt toverit!

Nyt toverit, taisteluhansikas
 on heitetty meitä vastaan,

sopu loppunut lie ja nyt työnämme
on taistelu ainoastaan.

Me luotimme järkeen, tunteeseen,
me luotimme ihmisyyteen,
mut mitä me löysimme? — Löysimme
vain kolikkolikaisen pyyteen.

Tuli vastaamme ihmiskauppiaat,
nuo huijarit veren ja lihan,
tuli vastaamme vaan kamasaksat nuo,
nämä kurjista kurjimmat ihan.

Ja näiden kanssako järkeillä
ja tunteilla tuntehetonna!
Mitä sovusta lie, mihin rakkaus vie
kun edess' on ilmetty konna?!

Kieli kitaan kuivuu, kangistuu,
sana jähmettyy ja jäytyy,
kun kanssa kiskurikuninkahan
vain tovinkin puhua täytyy.

Sanat poies siis sekä kiinni suu
ja mykkinä taistelkaamme.
Pois pelko ja armo ja armahdus,
kun vihata vain me saamme!

Umpimähkään.

Villi voima, usko luja,
 halu käydä taisteluhun;
 ammollaan on kuolon kuja,
 eikä tiedä kansa: kuhun?

Harhapolku viepi saaliin
 kulijamen kompastuissa,
 harva nuoli käypi maaliin,
 kiukkunen on kiro suissa.

Vaan ei tappioita surra,
 eikä erehdystä huolla,
 kun on karvas pettu purra,
 kolkko kahlittuna kuolla.

Kummemmasta kummenpaan,

tummemmasta tummempaan.

Veritöitä,
 kauhu-öitä,
 pälyy kurjan kurjat kalvat
 likaiset ja halvat.

Minne mennään, minne, minne?
 Sinne,
 miss' ei mitään määrää.

Taivalletaan tietä väärää
 umpimähkään.
 Vaan ei moinen kylvö, nähkää,
 koskaan kannan kunnan tähkää!

Autio torppa.

Autio torppa,
 ikkunat poissa,
 hiiret hiipivät
 huoneustoissa.

Särkynyt sintsi
 ilmassa riippuu,
 pyrstörikko kukko
 viirissä viippuu.

Kesantona pellot,
 vakoja vailla,
 auran jälkiä
 ei näy mailla.

Tiensuun väki oli
vaurasta ennen
vuosikymmenet
taapäin mennen.

Töllin mies oli
vahva kuin vuori,
emäntä reipas,
rehti ja nuori.

Yksi oli lapsi,
pikkunen piltti.
ilo isän, äidin,
kaunis ja kiltti.

Korpeen aukes
avarat pellot,
korvesta kaikui
karjan kellot.

Suonsilmä kuivui,
hettehet haihtui,
erämaa asunto-
maaksi kun vaihtui.

Halla ei vienyt
viljoja noiden.

tölly ei tuntenut
huuruja soiden.

Vaan vierä vuodet
ja ajat muuttui,
suojea sallima
välle suuttui.

Kerkesi kato
ja lapsilauma karttui,
verojen taakka
vahvasti varttui.

Töllissä tehtiin
tuimasti työtä,
vaan ei vältetty
puutteen yötä,

verojen kuormaa
ei jaksettu kantaa,
talo ei tahtonut
„armoaa“ antaa,

tauti tuli kuokka-
vieraaksi vielä,
niin että suru oli
suolainen siellä.

kurjuuden kesken
kuolema kulki,
sairaamiehen
silmät se sulki.

Mitä teki vaimo
ja muu väki silloin,
kun tuli turma
painavin pilloin?

Talo hääti töllistä
Tiensuun joukon,
kunta soi köyhäin-
huoneesta loukon,

väki sai tyytyä
almuhun, antiin,
vanhimmat lapsista
huudolle pantiin.

Torppa jäi tyhjäksi,
autioks aivan.

*Maksoiko raukkain
raadanta vaivan?*

Korven kansalle.

Liikkuu korven köyhä kansa,
kovan onnen kammitsoima
katkoin kauhukahlettansa.
Hereillä on Suomen voima.

*

Kaikui käsky kautta maamme:
Veljet, nyt on toimen aika,
yhteisvoimin voiton saamme;
tää on tallatuiden taika.

Vaietkoon jo nurku, nyyhky,
valitus ja huuto vaivan,
lentää lohdun kaunis kyyhky
kunkin kurjan luokse aivan:

Itse oikeutes hanki,
itse kortes kekoon kannan,
ota vapautes vanki;
kenkään sulle sit' ei anna.

Kuuli käskyn korpi vankka,
kutsun kumman aamuöisen,

heräs sarkasuku sankka,
alkoi toimen suuritöisen.

*

Terve teille taistoveljet,
terve, teille kättä lyömme:
samat meill' on eessä teljet,
yhteinen on, veljet, työmme!

Lyökää kättä, korven siskot!

Lyökää kättä korven siskot,
toinen toisillenne:
sama teill' on tunnon tuska
suru sydäntenne.

Sama teill' on orpo orjuus,
ies yhtäläinen,
pakkotyö ja pakkonälkä,
vaiva viiltäväinen.

Sama myös on teillä kaipuu,
— kellä julki, salaa —
käydä sinne kussa kirkas
valonpätsi palaa.

Kussa kurjan elonorjan
 kehno kahle katkee,
 mielivallan, vainon vaiva,
 surmaside ratkee.

Vapauteen, valkeuteen!
 Sinne teill' on mieli,
 vaikk' ei aatost' ilmituonut
 kahlehdittu kieli.

Lyökää kättä, yksin ette
 sorretut te saata
 unelmainne ihanimman
 vakavuutta taata.

Lyökää kättä korven siskot,
 käykää kaikki yhteen,
 jotta joukoin sitoisitte
 pyhän laihon lyhteen.

Lyökää kättä — teitä vartoo
 myöskin mieroveljet.
Koko köyhän kansan voimin
 taittuu *kaikki* teljet!

Valveille!

Idän alla irju ilma,
myrsky mustanmullan maassa.

Kapaloita kansa katkoo.

Koikkuu korpit, kuolonlinnut,
verta valuu, kallis vilja
maassa viruu, viikatteineen
turman, tuonen tumma herra,
säälimätön, synkkä astuu,
verin pihtipielet punain,
Idän kauniin kansan kesken.

Myrsky käy. Mut missä tyyntyy
vaahtoharjain hurja huuma,
lakkaa laine loiskumasta,
miss' on äärettyyden ääret?

Missä, missä, missä, missä?

Kenpä tietää, kenpä tietää,
vaan jos valvehill' ei olla,
uinutahan yöstä yöhön!

Idän nainen.

Lipun nostanut on idän nainen.
Jo heikoksi herjattu kostanut on.
Viha silmissä säihkyen käynyt
Idän impi on taistelohon.

Ja hän ei ole tinkinyt itsensä kanssa,
kuin saituri, vaan hän on antanut kaikki
ja ottanut kaikki,
pää pystyssä kulkien kuoloon.

Hän on rauhan valkean vaateen
sotalipuksi sydänverin värjännyt
ja alle sen veripunavaateen
suku sorrettu maan käy nyt!

Oikeuden haudalla.

I.

Mies korahti kynnyksellä
povessansa pistinpiikki,
sydänverin portahan punasi.

Vaimo kaatui karsinassa
alle rauta-anturoiden
pilkattuna, piinattuna.

Kehdossa parahti pieni
julki konnan kouristaissa;
sulki silmänsä suloiset.

Karautti kankahalle,
kussa kansa karkeloitsi,
raakalaisten rietas lauma.

Tanteren tasahan löivät
nuorukaiset, naiset nuoret
raiskasivat, raatelivat.

Maan rajasta niin rajahan
vihlova valitus viilsi
kallioitakin kovia.

Vaan ei herjat heltynehet,
vaan ei vaiva vaimentunut,
vaan ei oikeus elänyt.

II.

He pukivat heitänsä säkkiin ja tuhkaan —
ja purivat puuta ja ahmivat ruhkaa —

he laasivat luostarin lattioita
 ja suutelivat kultaista jumaläidin jalkaa
 ja ristiinnaulitun — puista kuvaa,
 he kantoivat kymmenykset kaikesta siitä,
 mitä heill' ei ollut, ja antoivat niille,
 joill' ennestään oli kaikki.

Ja palkaksi hyvistä (ja pahoista) töistä
 he pyysivät herralta jumalalta
 ja hältä, joka oli vielä korkeammalla,
 henkitoreissa, oikeutta elää.

Vaan heitä ei kuultu.
 Ja auki oli kuoleman kutsuva syli
 ja eivät he päässeet yli.

Sota soi.

Nyt on loppu tyyni tälleen,
 myrsky vonkuu, tuuli vinkuu,
 Itä suur' on noussut jälleen,
 sota soi ja nuolet sinkuu.

Jännitetty kaar' on katki,
 yli maltin malja läikkyy,
 vapisevat vahvimmatki,
 koska koston kalpa väikkyy.

Tulevan edellä.

Kiekahti punainen kukko
päällä kuulun valtakunnan:

Suuret suonet ratkeavat,
piinapäivät on tulossa!

Kuuli kukon kiekahduksen
valtakunnan valju kansa,
kuuli kumman linnun äänen
ruunupää ruma isäntä —
toisihinsa tuijottivat.

Oli pilkannut pyhintä
valtakunnan kaikkivoipa,
oli tallannut tomuhun
palvelija palveltavan,
oli kansan kahlehtinut
väärin vannonut kuningas.

Istui yli-istuimella
kansa kärsinyt jaloissa.

Kiekui kukko toisen kerran.

Korska kahleita lisäsi.

Kansa kärsivä kohosi.

Kiekui kukko kolmannesti.

Vihattu vavahti.

Kansa
piesty, pilkattu kirosi,
ei epäillyt enempi, nousi
vihan vimmoin, katkoi kahleet,
meni ja mahtajan manasi
tuimimpahan taisteluhun.

Yli maan kajahti käsky:
orjat olkohot vapahat!

Mutta kaikui toinen käsky:
kuolkohon kirottu orja!

Veri valahti, kuolo kulki
vainoviikate kädessä
kansan synkeän seassa;
miehet maatui, naiset kaatui,
sylilapset surkastuivat,
vanhat vaivassa menehtyi;
päivä hukkui hurmehesen,
yö punotti punaverestä.

Ei sitä sijoja ollut,
 ei koko kuninkaan maassa,
 missä ei mitelty miekoin,
 missä ei kalpahan kajottu,
 missä ei olisi oltu
 pistin-julmissa pidoissa,
 missä ei oikeutta olisi
 hengenkaupalla himottu.

Loppui leikki. Kansa nääntyi,
 nääntyi myöskin näännyttäjä;
 tehtiin tuokion sovinto.

Vaan ei kerskunut kopea,
 ei ylen isoinen ollut —

Kun tiesi kuningas orjan,
 mahdin häntä mahtavamman
 tulevassa tuokiossa
 vaativan tilintekoa.

Sankareille.

He kuolivat kunnialla,
 vaikk' olikin saastainen pyövelin piilu
 ja hautapuheena pilkka.

He riensivät riemuiten kuoloa kohti
kuin hääilon pitoon
ja piirsivät nimensä elämän kirjaan
poven punalla puhtahimmalla.

Heitä vapaudenkaipuu käski.
Heitä kiihoitti tuhansien tuskaiset huudot
ja kuolevain korina ja pakahtuvain parku.

Ja he rakastivat kansaa,
he tunsivat sen tuskan,
sen haikean ja vaikean kuoleman kulun,
sen sorron ja riistön ja peijuun.

Ja eivät he voineet tyyninä seistä,
vaan vihkivät itsensä ihanaan työhön
ja nostivat vapauden punaisen vaatteen.

Ja katso: kuoloa kammoamatta
sadat seurasi heitä ja tuhannet seuraa
ja kokonainen kansa on jälkiä heidän
valon, vapauden valkamoihin käypä.

Ja siksi he kuolivat kunnialla,
vaikk' olikin saastainen pyövelin piilu
ja hautapuheena pilkka.

Olojen pakosta.

Puree pedot kynsiänsä,
synkän ahnaat silmät kiiltää,
etsein hurme-einettänsä,
pedot ilman äärtä viiltää.

Nälkä, nälkä, nälkä kiihtyy.
Mutta miss' on uhriraukat,
missä polot piillen viihtyy?
Miks' on huolissansa haukat?

Joko — taikka.

Vapisevat vallan pylväät,
suur' on hätä sortajoiden,
koska ryntää urhot ylväät
vastaan varustusta noiden.

Säälitön on kansa halpa,
kun se kyltyy alennukseen,
raskas on sen kauhukalpa,
kolkuttaissaan onnen ukseen.

Ellei onnen ovi aukee,
ellei mielivalta vaivu,
silloin muurit maahan raukee,
kansä kun ei *enää* taivu.

He nauravat uhkaa.

He nauravat uhkaa,
eivät käskyä kuule
ja rangaistuksesta veisaavat viisi.

Kun he hurjistuivat,
niin hurjistuivat
ja nälkä vei „järjen“ päästä.

Mitä leivättömälle on laki?

Orja kunnioitti lakia ja ahkeroi työssä.
Vaan henkensä häilyi epätoivon yössä
ja ruumiinsa kärsi ja kitui.

Hän epäillä alkoi.
ei uskonut enää
ja sitten seurasi rikos.

Ja rikosta seuraa rikosten sarja.

Mut rankaisu on vaan oikeuden pilkkaa
ja mielettömyyttä,
pääsyypäitä kun se ei kohtaa.

„Nöyry!“

On orjan nahka parkittu
ja tunto häll' on puuta,
hän sietää paljo iskuja
ja hävytöntä suuta.

Kun laiska lortus, kiskuri
hänt' ahdistaa kuin hiisi
ja raatajansa rauhasta
hän välittäikse viisi

ja, apunansa käyttäen
aseensa likaisimmat,
hän orjan päälle vierittää
kaikk' katalimmat vimmat;

ja työn kun kaikki tulokset
hän raatajalt' on vienyt,
niin että putipuhdas tää
jo vihoviimein lie nyt;

ja kosk' on uhri uupunut
ja kuolemaan hän käypi,
niin pappi prameudessaan
luo polon ennättäypi

ja synninpäästön hälle suo
 ja kehottaa: sa köyrry
 ja käännä katsees luojan luo,
 oi onneton, ja — nöyrry!

„Langennut“.

On orjan merkki otsassaan,
 vaan synkät silmät palaa,
 kuin vapaan hengen konsanaan,
 ja uhman tulta valaa.

On häntä lyöty lyömistään
 ja yhä lyödään syyttä,
 hän osaksensa yhtenäin
 saa sydämettömyyttä.

Se sama pyhä maailma,
 mi hänet työnsi lokaan.
 se sydämeensä armotta
 „palkaksi“ pisti okaan.

Hän „langennut“, hän portto on,
 vaan siitä hän ei hän vastaa.
 Muut hälle loivat kohtalon,
 hän elää ainoastaan.

Herahti kyynel.

Pikkutyttönen, pikkutyttönen,
herahti kyynel silmähän sulle.
Arvasin sen:
elämä raskas on myöskin mulle.

Köyhä olet, onneton, pikkutyttönen,
kerjäten etsit sa onnea turhaan,
väsähtäen.
Riistäjä rintasi riemut murhaa.

Ilman lempeä, vailla hoivaa
poljet sa puutteen polkua loivaa,
niinkuin kulkevat tuhannet toiset
elämän murjomat murheen loiset
kuoleman kammioihin.

Miksikä?

„Nuorassa hirttäyneen taloss' ei saa leikkiä lyödä,
maassa makaavaa ei herjata kenkään saa!“

Miksikä riistäjät siis yhä kansaa solvaa ja sättii
sitte kun säälistä sen löivät he maan tasahan?

Sääli teitä.

Sääli teitä raukat, joilla
lainkaan mieltä ei, ei päättä.
Käytte elon aukeoilla
aina pahan ilman säätä.

Ratki suurin suin ja leuvoin
kenopäin te taivallatte,
muita ohjain narrin neuvo
itsenne te unhotatte.

Sääli teitä, sääli teitä:
Seinään pää! on huono ohja.
Ollaan vaikka enkeleitä,
niin ei haittaa alla pohja.

Pilli soimaan.

Pilli soimaan ja polkkaa tanssimahan
tuo kankea karhu: kansa.
Tovin olkoon kytkyintä vailla hän nyt:
taas sitte on yllänsä ansa.

Pilli soimaan. Siis käy karkelohon
kera kahlijas, köntys, kansa;

huvin maksaa mahtajat ympäri maan,
sinä vain olet vierahanansa.

Pilli soimaan. Pois viha viidakkohon
ja rakkaita olkaamme — tiima.
Sen jälkeen rauhassa viuhukohon
taas riistäjän ruoskansiima.

Tuhka tanssii.

Tuhka tanssii tuulen myötä
sinne tänne, sinne tänne.
Aika haastaa: työtä, työtä,
muuten ehtyy elämänne!

Valitellaan, vaikeroidaan
mielipuolin puuskin, raivoin,
tositoimiss' olla voidaan
käsien vankoin, vaan ei aivoin.

Ja on totuus karvas niellä,
valhe kaunis, petos hauska.
Mutta matkaa elontielle
moni mennyt ihmisrauska.

Miks ihmetellään — ?

Miks ihmetellään,
että on ankara elämän laki,
kun ensin on rikottu
sen joka käskyä vastaan?

Ja synnit ovat surkean suuret:
kuin hullut toukomiehet rikkojat käyvät
ja heittävät elämän siemenet hukkaan
ja polkevat päälle
ja kylvävät kuoloa elämän peltoon.

Ja kymmenissä kiroissa eellehen käydään
ja ihmetellään,
että on ankara elämän laki.

Sisällys:

	siv.
Iloitse sydän	3
Uudestisyntyemisessä	4
Vitka vauhti	4
Työhön	5
Ennustuksia	6
Keväässä	7
Kevättulvissa	7
Luonnonlaki	8
Murros	8
Lakkolaisille	9
Yhä kidu ja kärsi	10
Yksi on totuus	12
Me kuljemme	13
Kuolonlasten laulu	14
Kaleeriorjat soutavat	15
Valitusvirsi	16
Ollako vai	17
Unta ja totta	17
Auliutta	18
Olkaa valveill'	19
Yö on	20
Jauhakaa orjat	20

	siv.
Nyt toverit	21
Umpimähkään	23
Kummemmasta kummempaan	23
<hr/>	
Autio torppa	24
Korven kansalle	28
Lyökää kättä	29
<hr/>	
Valveille	31
Idän nainen	32
Oikeuden haudalla	32
Sota soi	34
Tulevan edellä	35
Sankareille	37
<hr/>	
Olojen pakosta	39
Joko taikka	39
He nauravat	40
„Nöyrry“	41
„Langennut“	42
Herahti kyynel	43
Miksikä	43
Sääli teitä	44
Pilli soimaan	44
Tuhka tanssii	45
Miks ihmetellään	46

